Kulleġġ MR SĠP SI SK ST SM SN

L-EŻAMI TA' NOFS IS-SENA
IL-MALTI
2015-2016

IL-FEHIM MIS-SMIGĦ (Karta tal-Għalliem)

IR-RABA' SENA **ROTTA 3** **ĦIN: 15-IL MINUTA**

Gwida għat-Tmexxija tal-Eżami tal-Fehim mis-Smigħ

1. L-għalliema tal-Malti li se jmexxu l-eżami tas-smigħ isellmu lill-istudenti u wara li jitqassmu l-karti tal-eżami tas-smigħ jgħidulhom:

"Bonġu. Nitlobkom biex tiktbu isimkom, kunjomkom u l-klassi fil-post ipprovdut fil-karta ta' quddiemkom."

2. Meta l-għalliema jaraw li l-istudenti lestew, jgħidulhom:

" Issa se naqralkom is-silta. Nitlobkom toqogħdu attenti għall-qari. Ma tistgħux tiktbu jew taħdmu l-eżerċizzji waqt li nkun qed naqralkom is-silta."

3. L-għalliema jaqraw is-silta kollha b'ritmu meqjus u meta jispiċċaw mill-qari jgħidu lill-istudenti:

" Issa se naqralkom l-istruzzjonijiet u l-eżerċizzji li tridu taħdmu fuq is-silta li għadkom kemm smajtu. Tistgħu taħdmuhom waqt li qed naqra. Infakkarkom li s-silta ser terġa' tinqralkom darb'oħra."

4. L-għalliema jaqraw l-istruzzjonijiet u l-eżerċizzji kollha kif hemm fil-karta. Wara dan il-qari l-istudenti jingħataw ftit ħin biex jaħdmu qabel ma jibda t-tieni qari tas-silta.

5. L-għalliema jgħidu lill-istudenti:

" Issa se naqralkom għat-tieni u l-aħħar darba s-silta flimkien mal-istruzzjonijiet u l-eżerċizzji. Tistgħu tkomplu taħdmu waqt dan il-qari."

6. Kif l-għalliema jtemmu t-tieni qari jagħtu l-ħin biex l-istudenti jkomplu jaħdmu l-karta. Hekk kif tgħaddi kwarta mill-bidu tal-eżami, l-għalliema jgħidu lill-istudenti:

" Il-ħin tal-eżami għadda. Jekk jogħġobkom ieqfu mill-kitba u se niġbor il-karti. Grazzi"

L-għalliema għandhom jaraw li l-karti kollha tal-eżami tas-smigħ jinġabru qabel l-istudenti jkomplu bl-eżami tal-qari u l-kitba.

Il-Malti minn dejjem fittex l-ilwien tal-folklor biex isebbaħ u jkabbar kull okkażjoni li jiltaqa' magħha u jagħmel festa. Ħafna festi tradizzjonali bi drawwiet aktarx daħlu fostna minn influwenzi barranin u llum qajla għadna niftakru fihom; ħlief, bil-fomm mingħand l-anzjani tagħna jew jinsabu mrekkna fil-kotba tal-folklor. Dawn kienu okkażjonijiet festivi li jitqiegħdu aktar fuq livell nazzjonali milli fuq dak distrettwali. Jekk mhux kollha, bosta minn dawn huma marbuta mat-twemmin ta' ġensna; għalkemm xi kultant, iktar ixaqilbu lejn avventuri ta' logħob u divertiment profan.

Il-ġranet tal-karnival iressquna lejn dawk li kienu jsejħulhom 'il-ġranet tal-bluha'. Dawn kienu festi mneżżgħa minn kull tifsira reliġjuża. Madanakollu, il-karnival għandu rabta mal-ġranet solenni tar-randan għaliex l-għada tat-Tlieta, l-aħħar jum tiegħu, jaħbat Ras ir-Randan jew l-Erbgħa tal-Irmied. Hawn min jaħseb li skont iż-żewġ kelmiet *carne vale*, il-kelma 'karnival' ġejja mill-istess tifsira: 'ma jiswiex laħam'. Dan għaliex, sa ftit żmien ilu, kien isir sawm strett fl-erbgħin ġurnata tar-Randan u ma kinux jittieklu lattiċini – ikel u ħelu li fihom il-ħalib u wisq aktar il-laħam.

Il-karnival ħalla wkoll l-identità Maltija fostna mill-ewwel wieħed organizzat fi żmien il-Gran Mastru Pietro del Ponte fil-Birgu. Karatteristika tal-karnival tagħna kienet il-parata; żifna tradizzjonali bix-xwabel li tfakkar ir-rebħa tal-Kavallieri u l-Maltin wara l-Assedju l-Kbir tal-1565. Illum din iż-żifna naqqset ħafna mill-oriġini tagħha u qed tinżifen b'koreografija kontemporanja.

Il-'qarċilla' tidħol ukoll fil-karnival Malti. Din kienet bħal figolla kbira b'figura ta' tfajla liebsa ta' għarusa u b'maskerati li kienu jqabblu u jiċċajtaw b'tieġ fittizju. Skont diversi studjużi, kien il-Gran Mastru Zondadari li beda l-'kukkanja'; logħba oħra li kienet issir fil-pjazza ta' quddiem il-palazz, il-Belt. Kienu jwaqqfu arbli twal mgħottija bi friegħi tas-siġar u weraq u fil-quċċata kienu jarmaw qfief b'kull xorta ta' ikel. Karatteristika oħra ta' dawn il-ġranet kienet il-'kummitiva' b'ċorma nies idoqqu xi strumenti waqt li jimxu u jiżfnu fit-toroq. Sa qabel l-aħħar gwerra, kienet komuni wkoll is-'satira politika' minn grupp ta' nies riekba fuq karru fl-isfilata jimitaw lil xi politiċi.

Illum, il-ġranet tal-bluha aġġornaw għal aktar spettaklu sofistikat f'dawk li huma karrijiet trijonfali b'mekkaniżmu u kuluri mill-aqwa. Il-karnival ta' żmienna sar iqanqal iktar lit-tfal biex jilbsu l-kostum. Forsi l-iktar karnival indiġenu jagħtuh in-nies tan-Nadur, Għawdex, bil- briju spontanju tagħhom.

Imla l-vojt: (5 marki)

1. Ħafna festi ____________________ aktarx daħlu fostna minn influwenzi barranin.
2. Il-festi kienu okkażjonijiet ____________________ li jitqiegħdu fuq livell nazzjonali.
3. Bosta festi jxaqilbu lejn avventuri ta' logħob u _______________________ ____________________.
4. L-għada tal-aħħar jum tal-Karnival jaħbat ___________________________.
5. Il-____________________ ma kinux jittieklu fl-erbgħin jum ta' sawm strett tar-Randan.

Agħżel it-tweġiba t-tajba: (5 marki)

6. Il-Gran Mastru Pietro del Ponte organizza l-ewwel karnival f'Malta f'(il-Birgu, Bormla, Birkirkara).
7. Il-parata hija żifna li tfakkar ir-rebħa tal-Malti fl-Assedju tal-(1465, 1565, 1665).
8. (Il-qarċilla, il-kukkanja, il-parata) kienet qisha figolla kbira forma ta' għarusa.
9. Ċorma ta' nies idoqqu strumenti waqt li jkunu jimxu u jiżfnu fit-toroq ngħidulha l-(kummissjoni, koperattiva, kummitiva).
10. Illum il-ġurnata ssib karrijiet trijonfali b'(mekkanika, mekkaniżmu, elettriku) mill-aqwa.